АКУШЕРСЬКО-ГІНЕКОЛОГІЧНА ДИСПАНСЕРИЗАЦІЯ КРОЛИЦЬ

Корейба Л. В.,
к.вет.н., доцент,
Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Актуальність теми. Акушерсько-гінекологічна диспансеризація кролиць є важливим комплексом ветеринарно-профілактичних, діагностичних та лікувальних заходів, спрямованих на збереження репродуктивного здоров'я тварин, підвищення їхньої відтворної здатності, а також профілактику акушерської й гінекологічної патології і зумовлена важливим значенням кролівництва у забезпеченні населення високоякісною продукцією тваринного походження, а також необхідністю підвищення відтворювальної здатності поголів'я кролів.

Своєчасне виявлення порушень статевої функції дає змогу зменшити кількість неплідних кролиць, підвищити запліднюваність, зберегти приплід і покращити економічну ефективність кролівництва.

Ефективність ведення кролівництва значною мірою залежить від стану репродуктивного здоров'я самок, своєчасного виявлення акушерських і гінекологічних патологій та проведення профілактичних заходів.

У практиці кролівництва досить актуальними залишаються проблеми неплідності, порушення статевого циклу, запальних процесів статевих органів, ускладнень перебігу вагітності, патології родів і післяродового періоду. Виникнення цих порушень може бути пов'язане з незбалансованою годівлею, незадовільними умовами утримання, інфекційними та незаразними захворюваннями, стресовими чинниками й порушеннями технології відтворення [1-8].

Важливим напрямом розв'язання зазначених проблем є систематичне проведення акушерсько-гінекологічної диспансеризації кролиць, яка передбачає комплексне оцінювання загального клінічного стану тварин, репродуктивної функції, стану статевих органів, перебігу вагітності та післяродового періоду. Застосування сучасних клінічних, лабораторних та інструментальних методів діагностики дає змогу своєчасно виявляти патологічні зміни, визначати причини порушення відтворення та розробляти ефективні лікувально-профілактичні заходи.

Таким чином, удосконалення методів акушерсько-гінекологічної диспансеризації кролиць є важливою умовою збереження репродуктивного здоров'я тварин, профілактики неплідності, підвищення запліднюваності, багатоплідності та збереженості приплоду, а також забезпечення ветеринарного благополуччя і економічної ефективності кролівницьких господарств [1, 2].

Отже, дослідження особливостей та вдосконалення системи акушерсько-гінекологічної диспансеризації кролиць має важливе наукове і практичне значення для сучасної ветеринарної медицини.

Мета роботи – висвітлити основні принципи проведення акушерсько-гінекологічної диспансеризації кролиць в умовах кролеферм різної форми власності Дніпровського регіону, методи оцінювання їхнього репродуктивного стану, діагностики патологій та профілактики порушень відтворної функції.

Основними завданнями було: оцінювання загального клінічного стану та вгодованості кролиць; визначення стану органів репродуктивної системи; контроль статевої циклічності та результативності осіменіння; діагностика вагітності та виявлення причин неплідності; своєчасне виявлення акушерської і гінекологічної патології; розроблення профілактичних заходів для збереження репродуктивного здоров'я.

Диспансеризацію проводили комплексно, з урахуванням віку, фізіологічного стану, продуктивності та репродуктивної історії кролиць.

На перших етапами акушерсько-гінекологічної диспансеризації проводили анамнестичне обстеження; з'ясовували вік тварин, породу, походження, кількість попередніх окролів, запліднюваність, багатоплідність, випадки абортів, мертвонародження та загибелі кроленят. Загальним клінічним обстеженням оцінювали вгодованість, масу тіла, стан шкіри та шерстного покриву, слизових оболонок, апетит, активність і стан молочних залоз.

Гінекологічним дослідженням оцінювали стан вульви, характер виділень, за показаннями проводили ультразвукове дослідження органів репродуктивної системи.

Для діагностики вагітності використовували обережну пальпацію черевної стінки на 10–14-ту добу після парування, ультразвукову діагностику та за необхідності рентгенологічне дослідження. Пальпацію проводили обережно, щоб не травмувати ембріони. У кролиць можливий розвиток несправжньої вагітності, яка зазвичай триває близько 16–18 діб.

Акушерським обстеженням контролювали перебіг вагітності, підготовку до окролу, родову діяльність та післяродовий період.

Перед окролом спостерігали підготовку гнізда та вищипування пуху.

Після окролу контролювали загальний стан кролематки, молочну продуктивність і стан молочних залоз.

Аналіз відтворної здатності проводили з метою визначення відсотку заплідненості, кількість живонароджених кроленят, частоту повторних неплідних парувань та збереженість приплоду.

Під час проведення акушерсько-гінекологічної диспансеризації кролиць диспансеризації особливу увагу приділяли виявленню таких патологічних станів як: аборти; затримка внутрішньоутробного розвитку плодів; мертвонародження; патологічні роди; затримання плодів; післяродові запальні процеси; мастит; агалактія та гіпогалактія; вульвіт і вагініт; ендометрит; метрит; піометра; кісти яєчників; кістозна гіперплазія ендометрію; новоутворення матки; функціональні порушення яєчників.

Особливе значення мала діагностика симптоматичної неплідності, яка може бути наслідком функціональних порушень яєчників, запальних процесів статевих органів та системних захворювань організму.

Для встановлення діагнозу застосовували комплекс досліджень: клінічний огляд; збір анамнестичних даних; пальпацію черевної порожнини; ультразвукове дослідження матки та яєчників; лабораторне дослідження крові; бактеріологічне дослідження патологічних виділень за показаннями; цитологічні та гістологічні дослідження за необхідності.

Ультразвукова діагностика дозволяла оцінити стан матки, виявити патологічний вміст її порожнини, зміни яєчників та підтвердити вагітність.

Основними напрямами профілактики акушерсько-гінекологічної патології є: забезпечення повноцінної, збалансованої годівлі з урахуванням фізіологічного стану кролиць; дотримання оптимальних умов утримання, температурного режиму, вентиляції та санітарно-гігієнічних вимог; регулярне очищення і дезінфекція кліток, годівниць, напувалок та гніздових ящиків; своєчасне виявлення та лікування інфекційних і незаразних захворювань; контроль якості сперми самців та правильна організація парування; недопущення надмірного використання кролиць у відтворенні; контроль перебігу вагітності та післяродового періоду; своєчасне вибраковування тварин із хронічними захворюваннями репродуктивної системи та стійкою неплідністю.

Акушерсько-гінекологічна диспансеризація передбачала ведення індивідуальних карток обліку репродуктивного стану кролиць.

До картки вносили: ідентифікаційний номер і вік тварини; дату парування або осіменіння; результати діагностики вагітності; дату окролу; кількість народжених і живих кроленят; дані про перебіг післяродового періоду; випадки акушерської та гінекологічної патології; проведені лікувально-профілактичні заходи.

На підставі отриманих результатів формували групи клінічно здорових, умовно здорових та хворих кролиць. Для кожної групи визначали відповідні профілактичні, діагностичні або лікувальні заходи.

Висновки. Акушерсько-гінекологічна диспансеризація кролиць є важливою складовою системи ветеринарного забезпечення кролівництва. Комплексне дослідження загального клінічного стану, репродуктивної системи, перебігу вагітності та післяродового періоду дає змогу своєчасно виявляти патологічні зміни й визначати причини порушення відтворної функції.

Особливого значення набуває рання діагностика запальних захворювань статевих органів, функціональних порушень яєчників, патології матки та системних захворювань, які можуть зумовлювати симптоматичну неплідність.

Впровадження систематичної диспансеризації сприятиме підвищенню запліднюваності кролиць, зменшенню частоти акушерсько-гінекологічної патології, збільшенню виходу життєздатного приплоду та підвищенню рентабельності кролівництва.

Список літератури

1. Корейба Л. В. Моніторинг акушерсько-гінекологічної патології у кролиць каліфорнійської породи в умовах приватних господарств населення Дніпропетровської області. Animal Health. 2025. Т. 27, № 118. С. 44–49. DOI: https://doi.org/10.32718/nvlvet11806.

2. Koreyba L. V., Hlebeniuk V. V., Plys V. M. Infections of reproductive organs in female rabbits. Scientific Messenger of LNU of Veterinary Medicine and Biotechnologies. Series: Veterinary Sciences. 2024. Vol. 26, No. 114. P. 70–77. DOI: https://doi.org/10.32718/nvlvet11411.

3. Harcourt-Brown F. M. Disorders of the Reproductive Tract of Rabbits. Veterinary Clinics of North America: Exotic Animal Practice. 2017. Vol. 20, No. 2. P. 555–587. DOI: https://doi.org/10.1016/j.cvex.2016.11.010.

4. Mancinelli E., Lord B. Urogenital system and reproductive disease. In: BSAVA Manual of Rabbit Medicine. British Small Animal Veterinary Association, 2014. P. 191–204. DOI: https://doi.org/10.22233/9781910443217.13.

5. Bishop C. R., Burgess M. E. Reproductive Physiology, Normal Neonatology, and Neonatal Disorders of Rabbits. In: Lopate C. (Ed.). Management of Pregnant and Neonatal Dogs, Cats, and Exotic Pets. Wiley-Blackwell, 2012. DOI: https://doi.org/10.1002/9781118997215.ch13.

6. Rosell J. M. et al. Causes of mortality in breeding rabbits. Preventive Veterinary Medicine. 2016. Vol. 127. P. 56–63. DOI: https://doi.org/10.1016/j.prevetmed.2016.03.014.

7. Bertram C. A., Müller K., Klopfleisch R. Genital Tract Pathology in Female Pet Rabbits (Oryctolagus cuniculus): A Retrospective Study of 854 Necropsy Examinations and 152 Biopsy Samples. Journal of Comparative Pathology. 2018. Vol. 164. P. 17–26. DOI: https://doi.org/10.1016/j.jcpa.2018.08.003.

8. Viana D., Selva L., Callanan J. J., Guerrero I., Ferrian S., Corpa J. M. Strains of Staphylococcus aureus and pathology associated with chronic suppurative mastitis in rabbits. The Veterinary Journal. 2011. Vol. 190, No. 3. P. 403–407. DOI: https://doi.org/10.1016/j.tvjl.2010.11.022.